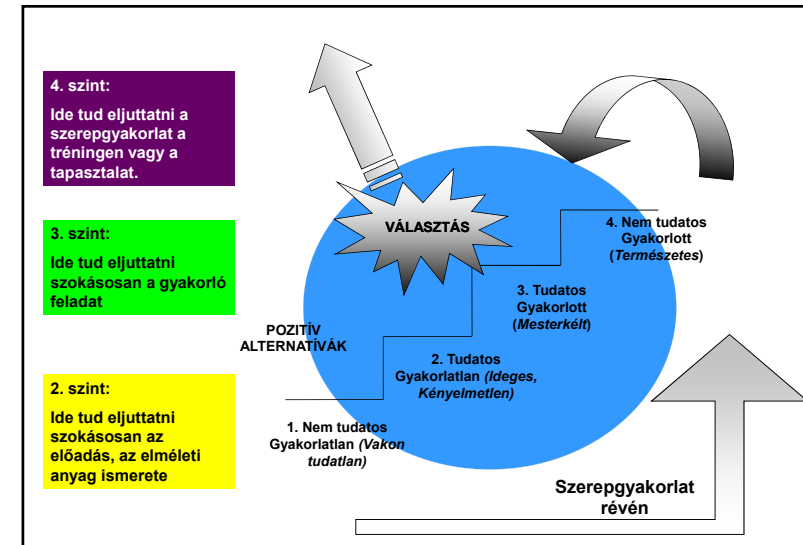

Érvelések és elemzési módszerek

Tanács János
janos.tanacs@gmail.com
tanacs@filozofia.bme.hu

Eddig mire voltak jók a tanultak?

- Észlelés: felfigyeltetek valamire?
- Azonosítás: besoroltátok valahova?
- Elemzés: részletekbe menően gondolkodtatok rajta?
- Alkalmazás: konstruktívan használtatok valamit?

Páros munka

- Páros munkában osszátok meg egymással, mikor figyeltetek fel valamire, amiről az *Érvelés és elemzés* óra esetekbe jutott!
- Azonosítsátok, hogyan kapcsolódott az órához!
- Elemeztétek pár szóban egymásnak!
- Hogyan lehet alkalmazni? Milyen tanulságokkal szolgál számotokra az alkalmazást illetően?

Miért elemzünk?

- A megértés végett: a mélyebb belátás céljából.
- Érveléseknél az igazolási funkció szempontjából:
  - megtudni, hogy alátámasztott-e a konklúzió, indokolt-e elfogadni az álláspontot.
- Valami fontos információ kiugrasztása végett:
  - Min fordult meg a dolog? Mi a jelentősége az adott kitételnek stb.
  - A felszínre hozott infó alapja lehet előremutató tanulságnak, tudatosan használt aktív beavatkozási eszköznek. (Lehet, hogy az elemzett szituban nem tudatos, eltervezett viselkedés állt mögötte.)
- Tervezési és stratégia alkotási céllal:
  - Az elemzés a stratégiaalkotás első lépése
  - Módszere: „részletes helyzetelemzést követő kreatív, szintetizáló gondolkodás”.

2 összetevő

- Elemzési képesség: részletekbe menő munkára, molyolási képesség
- Eszköztár: sokféle lehet – érveléstechnikai (azon belül is vannak kategóriák, pld. retorikai, dialektikai, formális logikai stb.), nem-verbális kommunikáció, web usability szempontú.
- 2 fajta ember:
  - az elemző típusú: közelről nézi, képes elveszni az öncélú részletekben, fókusz tudatosítása és struktúraalkotási képesség fejlesztése szükséges: miért is csinálom az elemzést? Mit akarok megtudni?
  - struktúraalkotó típusú: távolról nézi, a szerkezetre kíváncsi, untatják a részletek. Az elmélyülési képesség fejlesztése szükséges: annak megértése, hogy az elemzés fontos információkat tud feltárni.

2006.03.05.

6

Tárgyalástechnika

A sajtóper jogi sajátosságai

- A per egy sajtóper, a Polgári Perrendtartás szabályai által kötött ügymenettel.
- A büntetőjogi eljárásokkal ellentétben **sajtóperben a kétes eset a felperes javára dől el.**
- A per tárgyát képező állítás igazságának kétsége esetén is megítélik a helyreigazítást, mert az alperes nem tett eleget a bizonyítási kötelezettségének.

büntetőjogi eset	sajtóper
<ul style="list-style-type: none"> • ártatlanság vétele az alap • bizonyítási teher az ügyészen/vádlón • kétes esetben felmentik a pereltet 	<ul style="list-style-type: none"> • bizonyítás kötelezettség az alap • bizonyítás terhe a közlőn • kétes esetben a perelt kárára megítélik a helyreigazítást

Drescher Sz. szakdolg. alapján

A sajtóper érveléstechnikai sajátosságai

Szimmetrikus vita	Aszimmetrikus vita
<ul style="list-style-type: none"> • Az egyik a <i>P</i> állítást képviseli/állítja, míg a másik fél <i>P</i> tagadását, <i>nem-P</i>-t képviseli/állítja. • Két egyenrangú érvelő (két állító) vitája. • <i>P</i>-re, illetve <i>nem-P</i>-re vonatkoztatva mindkettőjüket köti a bizonyítás kényszere. • Mindkét félnek érvekkel kell alátámasztani az álláspontját. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyik fél a <i>P</i> állítást képviseli/állítja, míg a másik azt, hogy <i>P</i> nem bizonyítható. • Egy állító és egy szkeptikus vitája. • <i>P</i>-re vonatkoztatva csak az állítót köti a bizonyítás kényszere. • A szkeptikusnak elég azt megmutatnia, hogy a <i>P</i> mellett előadott érvek és bizonyítékok nem elégségesek, nem kielégítők <i>P</i> alátámasztására.

Drescher Sz. szakdolg. alapján

A vizsgálat kardinális pontjai A vitahelyzet megváltoztatásának módja

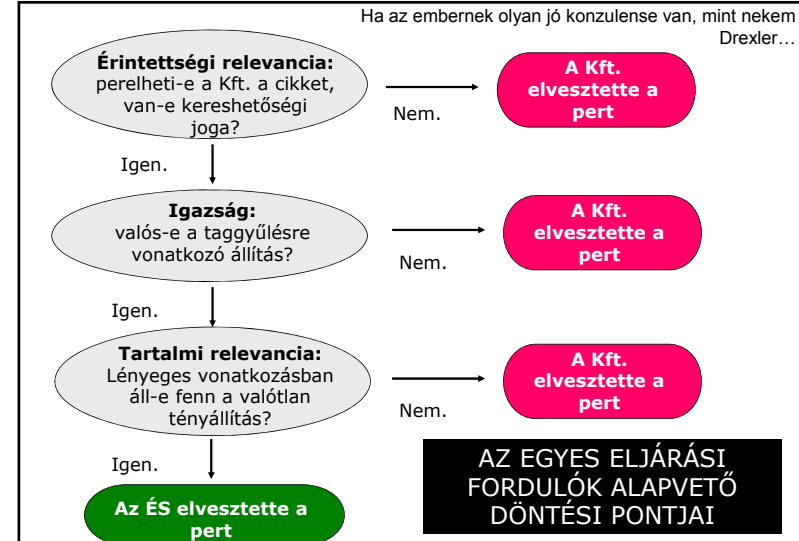
- Ha a vita eredeti témáját megtartják, ám más értelmezést (relevanciafeltételt) vezet be az egyik fél, akkor megváltozhat a bizonyítékok és érvek relevanciája.
- Miközben tartalmi állítások szintjén továbbra is **P és P nem elfogadása** a téma, csak a relevanciafeltételek szintjén történik változás.

Kft. értelmezése	ÉS relevanciafeltétele
Az ÉS valótlan állított, amikor azt írta adott napokon a Kft. taggyűlést tartott.	A cikk egésze szempontjából nem releváns az a kérdés, hogy valóban megtörténtek-e a taggyűlések az adott napon.

- Az, hogy a bíró melyik relevanciafeltételt fogadja el, befolyásolja, hogy a később felmerülő szempontokat kinek kedvezően látja.

Drescher Sz. szakdolg. alapján

Ha az embernek olyan jó konzulense van, mint nekem Drexler...

A sajtóperek alapvető kereteiből leszűrhető tanulságok

ELŐNY A FOGADÓNÁL

- A perelt sajtószervnek 3 ponton is veszítenie kell, hogy helyreigazításra kötelezzék,
- miközben elég egyetlen ponton nyernie, hogy ne legyen helyreigazításra kötelezett.

HÁTRÁNY A FOGADÓNÁL

- A sajtószerv a szituáció aszimmetrikus jellege miatt kézzelfogható hátrányban van a vita tárgyát képező állítás valóságának bizonyításakor az őt támadó féllel szemben.
- A sajtószervnek erősebb, jobb, több alátámasztó bizonyítékot kell hoznia, mint az írásművet perlőnek.
- DE: a hátrány csökkenthető, ha a relevancia-feltételekre irányuló érveléssel a másikat bizonyító érvelésre kényszeríti.

Hogy értsük az alábbi szerződésszöveget?

- 13.** A bérbeadó jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:
  - ha a bérlő jelen szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt lényeges kötelezettségét nem teljesíti
  - ha a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít
  - ha a bérlő a bérleti jogot átruházza, vagy a bérleményt albérletbe adja a bérbeadó hozzájárulása nélkül.
 Ezen esetekben a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett részének 50 %-a jár vissza a bérlőnek.
- 14.** A bérlő jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:
  - ha harmadik személynek a bérleményre vonatkozóan olyan joga van, amely bérlőt a használatban korlátozza, vagy megakadályozza
  - ha a bérlemény rendeltetészerű használatra alkalmatlan.
 Ezen esetekben a bérlőnek visszajár a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett része.

Hogy értsük az alábbi szerződésszöveget?

■ Mi a tétje annak, hogy jól értjük-e?

„Bérbeadó bérbe adja a tulajdonában lévő ... fős VIP páholyt jelen szerződés megkötésétől kezdődően meghatározott időtartamra 2012. december 31.napjáig.

A szerződő felek a bérleti jog ellenértékét **13.500.000 Ft** (10.800.000,- Ft + 25 % Áfa), azaz Tizenhárommillió-ötszáz ezer forintban állapítják meg.”

Mit szabályoz az alábbi szerződésszöveg-részlet?

13. A bérbeadó jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:

- ha a bérlő jelen szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt lényeges kötelezettségét nem teljesíti
- ha a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít
- ha a bérlő a bérleti jogot átruházza, vagy a bérleményt albérletbe adja a bérbeadó hozzájárulása nélkül.

Ezen esetekben a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett részének 50 %-a jár vissza a bérlőnek.

1.) Azt szabályozza, hogy a bérlő milyen viselkedése esetén jogosult a bérbeadó azonnali hatállyal felmondani.

- a) igen   b) nem

2.) Azt szabályozza, hogy milyen következményekkel jár a bérbeadó azonnali hatályú felmondása bizonyos feltételek teljesülése esetén.

- a) igen   b) nem

Páros munka

- Egyeztessétek egymással, hogy ki mit jelölt meg?
- Vitassátok meg a különbségeket!
- Próbáljátok egymást meggyőzni!
- Legyetek szakszerűek!
- Koncentráljatok arra, hogy a tét nem kicsi: legyél nyitott a másik érvelését megérteni, igazát elfogadni. Ha szükséges, módosítsd eredeti álláspontodat az 1. és a 2. állítás kapcsán!

Koncentráljunk egy kitételre!

13. A bérbeadó jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:

- ha a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít.

- Mi van, ha a bérlő nem tanúsít rendellenes magatartást?
- A bérbeadó akkor is azonnali hatállyal felmondhatja a jelen szerződést?
- Átalakítva, hogy tagmondatok olyan sorrendben legyenek, amely segíti az értelmezést.
- Megtehetem ez a lépést? Nem változtatom meg vele a mondat értelmét?

Koncentráljunk egy kitételre! 2.

- 13. A bérbeadó jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:
  - ha a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít.

Átalakítva:

- Ha a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít, akkor a bérbeadó jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.
- DE: a bérlő nem tanúsít rendeltetésellenes magatartást (nem igaz, hogy a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít).
- Korábban elfogadtatok, beláttatok, hogy:
  - 'Ha A, akkor B' hamis akkor, ha A igaz és B hamis.
  - Minden más esetben igaz.

Ha A, akkor B.

Nem lehetséges, hogy B hamis, miközben A igaz.

Kondicionális		
p	q	$p \supset q$
I	I	I
I	H	H
H	I	I
H	H	I

1. van rendeltetésellenes magatartás, és van felmondás: bérbeadó élt a jogával, amit kikötött.
2. van rendeltetésellenes magatartás, **nincs** felmondás: bérbeadó **nem élt** a jogával, amit kikötött.
3. **nincs** rendeltetésellenes magatartás, de van felmondás: bérbeadó betartja a szerződést, amikor felmond (?)
4. **nincs** rendeltetésellenes magatartás, és **nincs** felmondás: bérbeadó betartja a szerződést, amikor nem mond fel.

Úgy tűnik, a bérbeadó a kondicionális értelmezése alapján

- nyugodtan felmondhat akkor is, ha a bérlő nem tanúsít rendeltetésellenes magatartást!!!
- és ez a szerződés betartásának fog minősülni!!!

Nézzük, megy-e a kondicionális?

A másik 3 kitételrel ugyanerre az eredményre jutnánk!

- 13. A bérbeadó jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:
  - ha a bérlő jelen szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt lényeges kötelezettségét **nem** teljesíti
  - ha a bérlő rendeltetésellenes magatartást tanúsít
  - ha a bérlő a bérleti jogot átruházza, vagy a bérleményt albérletbe adja a bérbeadó hozzájárulása nélkül.
- Az előbbi értelmezés szerint a bérbeadó akkor is felmondhatja azonnali hatállyal, ha:
  - bérlő jelen szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt lényeges kötelezettségét teljesíti,
  - a bérlő nem tanúsít rendeltetésellenes magatartást,
  - nem igaz, hogy (a bérlő a bérleti jogot átruházza, vagy a bérleményt albérletbe adja a bérbeadó hozzájárulása nélkül).

Nézzük, megy-e a kondicionális? 2.

- A bérbeadó a szerződést lényegében bármi alapján azonnali hatállyal felmondhatja!
- Akkor mit tudtak szabályozni az előbbi kitételek?
  - Ezen esetekben a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett részének 50 %-a jár vissza a bérlőnek.
  - Azaz: ezekben az esetekben, tehát amik a kitétel hatálya alá esnek, a bérbeadó úgy mondhatja fel a szerződést, hogy visszatarthatja a hátralévő bérleti díj felét.

És a többi esetben, ami nem esik a kitételek hatálya alá?

- felmondhat azonnali hatállyal, de nem tarthatja vissza a hátralévő bérleti díj felét?

És a bérlő?

Hogy értsük az alábbi szerződésszöveget?

- **14.** A bérlő jelen szerződést azonnali hatállyal felmondhatja:
  - ha harmadik személynek a bérleményre vonatkozóan olyan joga van, amely bérlőt a használatban korlátozza, vagy megakadályozza
  - ha a bérlemény rendeltetésszerű használatra alkalmatlan.Ezen esetekben a bérlőnek visszajár a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett része.
- Ha a kondicionális előtagja igaz, akkor a bérlő úgy mondhat fel azonnali hatállyal, hogy visszajár neki a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett része.
- Ha a kondicionális előtagja hamis, akkor a bérlő felmondhat azonnali hatállyal.
- De jár-e neki a bérleti jog ellenértékének időarányosan csökkentett része, ha már egyszer jogszerűen mondott fel?

Hogyan kellett volna...

- ...megfogalmazni, hogy azt kapjuk: azonnali hatállyal felmondani csak ezekben az esetekben lehet?

Összefoglalás, és Karinthy Ide írhattok Ti:

http://www.civishaz.hu/varosfejlesztes/epul_a_varos/rendezveny_csarnok/mindez_mennyiert/szerzodes/body.htm

- Ez a szerződésszöveg nem véd meg az azonnali, bármilyen okból történő felmondásuktól!
- Ha az volt a cél, hogy szabályozza, mikor lehet azonnali hatállyal felmondani, akkor ezt ez a szöveg nem képes betölteni!
- Azt szabályozza, hogy mi van a kitételeknek megfelelő felmondás esetén bérleti díj vonatkozásában.
- Vita, majd bíróság lehet azonban abból, hogy:
  - A kitételeken kívüli felmondások jogosak-e?
  - Mi van ilyenkor a bérleti díjakkal? Visszajár az időarányosan fennmaradó rész, ha a bérlő más okból mond fel, mint a kitételekben szerepel?

További példák

■ Ugyanonnán másik példa:

9. A bérlő csak a bérbeadó előzetes írásbeli hozzájárulásával értékesítheti bérleti jogát, valamint adhatja albérletbe a bérleményt.

Ha a bérlő a helyiséget - a bérbeadó engedélyével - más használatába adta, a használó magatartásáért, mint sajátjáért felel.

■ Máshonnan másik példa

Amennyiben most rendel Ervamatint hajápoló szert, különleges akciónk keretében még egy flakon Ervamatint kap ajándékba! A készlet tartalma így két darab 200 ml-es ERVAMATIN Hajápoló, az ár pedig még mindig csupán 12.990,- forint.

Ez még nem minden! **Ha még két Ervamatint rendel, ill. törzsvásárlónk lesz, a csomagot 9.990 forintos áron kapja tőlünk.**

További példák

■ Ugyanonnan másik példa:

9. A bérlő csak a bérbeadó előzetes írásbeli hozzájárulásával értékesítheti bérleti jogát, valamint adhatja albérlőbe a bérleményt.
Ha a bérlő a helyiséget - a bérbeadó engedélyével - más használatába adta, a használó magatartásáért, mint sajátjáért felel.

- Mi lehetett a közbeszűrés *célja*?
- Ehhez képest milyen *eredményt* ért el?
- Hogyan módosította a közbeszűrés a mondat értelmét, eredeti feltételrendszerét?

Máshonnan példa:

- Amennyiben most rendel Ervamatint hajápoló szert, különleges akciónk keretében még egy flakon Ervamatint kap ajándékba! **A készlet tartalma így két darab 200 ml-es ERVAMATIN Hajápoló,** az ár pedig még mindig csupán 12.990,- forint.

Ez még nem minden! Ha még két Ervamatint rendel, ill. törzsvásárlónk lesz, a csomagot 9.990 forintos áron kapja tőlünk.

- Mi az, ami itt bekavar a kondicionális értelmezésében?
- Milyen értelmezéseket enged meg a kötőszó?
- Hogyan befolyásolja a kötőszó értelme, hogy a cég milyen árat számlázhat ki?
- Melyik értelmet válasszuk, és milyen indok alapján?

Algoritmus szerződésszövegek értelmezéséhez

■ Hord magában értelmezési bizonytalanságot?

1. Ha igen, akkor a helyes értelmezést illetően tájékozódj alaposan, fordulj szakemberhez:
  - nézd meg értelmező- vagy szinonimaszótárban, helyesírási tanácsadóban,
  - kérdezz meg egy nyelvészt, vagy logikust.
2. Ha igen, akkor tisztázd, hogy Te és a másik szerződő másik fél ugyanúgy értitek-e?
  - Mondd ki abban a formában, ahogy Te érted az adott kötőszót, és kérj jóváhagyást.
    - a) Ha jóváhagyja, kérdd, hogy módosítsátok a szöveget, és írjátok át így a kötőszót, hiszen így joggal remélheted, hogy mindketten ugyanúgy értitek.
    - b) Ha jóváhagyja, hogy úgy érti, de nem akarja, hogy módosítsátok a szöveget, légy óvatos, legyen gyanús.
    - c) Ha nem hagyja jóvá, hogy ő is úgy érti, akkor időben vagytok: még a szerződés megkötése előtt kiderült, hogy a szerződés alá van aknázva, hiszen különböző feltételrendszert gondoltatok teljesítésnek stb. ⇒ Pont ezekből lesz majd vita, pereskedés stb.

Algoritmus szerződésszövegek értelmezéséhez folyt.

■ Hord magában értelmezési bizonytalanságot?

3. Ha az 1. lehetőség sem hozott megnyugtató megoldást, vagy látni akarsz, hogy az értelmezésbeli különbség mennyiben okozhat problémát (valós veszélynek vagy-e kitéve 2.b. vagy 2.c. esetén, és milyen mértékű a veszély), akkor fordulj az *érveléstechnikai jóindulat* elvéhez, és válaszd a másik fél számára kedvezőbb, számodra rosszabb értelmezést!
  - a) Ha így is aláírhatsz, mert nem fog számodra elfogadhatatlan következményekre vezetni, miért ne írhatnád alá?
  - b) Ha így olyan következmények vetülnek előre, amelyek elfogadhatatlanok, akkor miért írnád alá?

Ha mégis aláírod, bízza benne, hogy mégsem lesz belőle probléma, akkor konzerváld a bizonytalanságot, és vita, majd pereskedés esetén kiszolgáltatod egy 3. félnek a döntést. Ez a döntés pedig, hiszen beláttad, vezethet olyan eredményre, amit nagyon szeretnél.

Házi feladatok az előző óráról

1. Egy példány beadása
2. Hármas csoportokban az elemzések összevetése
  1. Eltérések regisztrálása
  2. Az eltérő rekonstrukciók mögötti különbségek feltárása és megvitatása
  3. A közös álláspont kidolgozása

Mesterháznak a Kecskeméti Bíróság előtt tett tanúvallomása szerint neki „sem a pályázati tevékenységgel, sem pedig az egyedi támogatási kérelmekkel kapcsolatban nem volt hatásköre.” Topolánszky Ákos, a tárca akkori helyettes államtitkára – arról, hogy felülírták-e a minisztérium politikai döntéshozói a szakma egyesületi támogatásokra vonatkozó javaslatait – a következőket nyilatkozta: „Olyan konkrét eset nem volt, hogy Gyurcsány azt mondta, ezt kivesszük, azt berakjuk, de Mesterházy esetében volt. Hogy Mesterházy mint politikai államtitkár folyamatosan csinálta, az egészen biztos.”

A két állítás együtt nem lehet igaz, az ellentét feloldhatatlan. Nem állnak rendelkezésünkre olyan tények, amelyek alapján eldönthetnénk, hogy Topolánszky vagy Mesterházy hazudott. Legfeljebb logikus feltételezéseket fogalmazhatunk meg. Topolánszkyknak miért lenne érdeke Mesterházyra terhelő vallomást tenni, ha pedig mégis így járt el, akkor a szocialista politikus miért nem jelentette fel rágalmozásért, perelte be személyiségi jog-sértésért? Mesterháznak nem feltétlenül kellett tudnia arról, hogy a Zuschlag-féle egyesületek mire fordítják a meghatározott célra elnyert támogatásokat, ezért még ha feltételezzük is Topolánszky állításának igazságát, az önmagában nem lenne elegendő bizonyíték ahhoz, hogy az MSZP miniszterelnök-jelöltje korábbi szocialista képviselőtársával újra egy padban üljön. Viszont egyértelműen bebizonyosodna, amit most is sokan sejtnek: Mesterházy saját pártszimpátiája alapján döntött közpénzek kifizetéséről olyan egyesületek részére, amelyek a segítségével elnyert támogatást magáncélokra elsikkasztották. Ez politikailag bizonyosan elegendő lenne ahhoz, hogy Mesterházy kövesse Hagyt a már az MSZP számára is vállalhatatlan szocialista politikusok bővülő listáján. Ezért Mesterháznak – szemben a valóban érdektelen tanúnak minősülő Topolánszky Ákossal – eminens érdeke lehetett letagadni saját szerepét a szocialista fiatalok bünszervezetének vád szerinti pénzhez juttatásában.

Házi feladatok az előző óráról

1. Egy példány beadása
2. Hármas csoportokban az elemzések összevetése
  1. Eltérések regisztrálása
  2. Az eltérő rekonstrukciók mögötti különbségek feltárása és megvitatása
  3. A közös álláspont kidolgozása

3. A hármas csoportok minden tagja két másik hármas csoport egy-egy tagjával közös csoportot hoz létre
4. Az új csoportok megismerik az első csoportok konszenzuális rekonstrukciójának eredményeit
5. Különbségek megbeszélése és közös álláspont ill. feloldhatatlan problémák jelzése

Közös rekonstrukció

- Mi az érvelés kulcsmondata?
„A két állítás együtt nem lehet igaz, az ellentét feloldhatatlan.”

Mi pontosan a két állítás?

- „Mesterháznak a Kecskeméti Bíróság előtt tett tanúvallomása szerint neki 'sem a pályázati tevékenységgel, sem pedig az egyedi támogatási kérelmekkel kapcsolatban nem volt hatásköre'.”
- „Mesterházy esetében [egészen biztos], hogy volt [konkrét eset], hogy Mesterházy mint politikai államtitkár[ként] folyamatosan csinálta [azt mondta, ezt kivesszük, azt berakjuk].”

- (1) A két állítás együtt nem lehet igaz, az ellentét feloldhatatlan.
- (2) Nem állnak rendelkezésünkre olyan tények, amelyek alapján eldönthetnénk, hogy Topolánszky vagy Mesterházy hazudott.

- Ha (1) igaz, akkor legalább az egyik állítás hamis.
  - Igaz (1)?
- Ha valamelyik állítás hamis, szükségszerűen következik, hogy valaki hazudott?
  - Az, hogy (1) elfogadása alapján azt gondoljuk, hogy valaki hazudott, nem magától értetődő – itt ez a következtetési lépés IMPLICIT

Érvek erőssége

- Az érvek jelentős része T. állításának elfogadását támasztja alá, feltételezve (1) igazságát.
  - Mik ezek az érvek?
  - Ha (1)-et nem fogadjuk el, mi történik ezekkel az érvekkel?
  - Felhasználhatók ezek az érvek (1) ellen?

Feloldhatatlan-e az ellentét?

Mesterházy hazudott, amikor azt állította, hogy nem volt hatásköre
vagy

Topolánszky hazudott, amikor azt állította, hogy volt olyan eset, hogy Mesterházy felülbíráta a szakma egyesületi támogatásokra vonatkozó javaslatait.

Nézzük szisztematikusan: a hatáskör és a felülbírálás tette 4 kombinációt enged meg:

1. Mesterháznak **volt** hatásköre, hogy felülírja a szakma egyesületi támogatásokra vonatkozó javaslatait, **és** csinálta is.
2. Mesterháznak **volt** hatásköre, hogy felülírja a szakma egyesületi támogatásokra vonatkozó javaslatait, **de nem** csinálta.
3. Mesterháznak **nem volt** hatásköre, hogy felülírja a szakma egyesületi támogatásokra vonatkozó javaslatait, **de** csinálta.
4. Mesterháznak **nem volt** hatásköre, hogy felülírja a szakma egyesületi támogatásokra vonatkozó javaslatait, **és nem** csinálta.

Feloldhatatlan-e az ellentét?

2.

Mesterházy nyilatkozata megengedi 3.) igazságát és 4.) igazságát:

3. Mesterházynek **nem volt** hatásköre, **de** csinálta.
4. Mesterházynek **nem volt** hatásköre, **és nem** csinálta.

Topolánszky nyilatkozata megengedi 1.) igazságát és 3.) igazságát :

1. Mesterházynek **volt** hatásköre, **és** csinálta is.
3. Mesterházynek **nem volt** hatásköre, **de** csinálta.

A kettő együtt megengedi 3.) igazságát:

3. Mesterházynek **nem volt** hatásköre, **de** csinálta.

Csakhoggy: most abból indultunk ki, hogy M igazat mondott és T igazat mondott, és ezzel arra jutottunk, hogy 3. lehet igaz.

Feloldhatatlan-e az ellentét?

3.

Lehet, hogy mindketten igazat mondtak?

- Mesterházy nem hazudott, mert nem volt hatásköre, és
  - Topolánszky is igazat mondott, amikor azt állította, hogy volt eset, amikor M. felülbírált pályázatokat.
- Ha mindkettejük állítása a hatáskörre vonatkozna, vagy mindkettejük állítása a konkrét esetekre vonatkozna, akkor valóban kizáró viszonyban lennének, és akkor feloldhatatlan lenne az ellentét.
- Így azonban nem feloldhatatlan az ellentét!**

Oldjuk is fel az ellentétet!

- A bíróságon alapvetően kérdésekre kell válaszolni.
- A kérdés pedig grammatikailag megszabja a válaszként várt információ mértékét, jellegét.
- 3 fajta kérdés van:
  - Eldöntendő kérdés: a válasz igen vagy nem.
  - Választó kérdés: a felkínált alternatívák közül egyet (vagy többet) választani.
  - Kiegészítendő kérdés: a legtágabb mozgásteret adja a válaszadónak, de a kérdés (mikor? hol? kivel? mit? hogyan? miért? stb.) itt is komoly megszorításokat tartalmazhat a válasza vonatkozásán.
- Egyenes vagy direkt válasznak az számít, ahol a válaszként kapott információ megfelel a kérdés (azaz lényegében annak grammatikája által) elvárt információknak.
- A válaszok nem értelmezhetők a kérdések nélkül.

2009.02.05.

39

Tárgyalástechnika

Oldjuk is fel az ellentétet!

2.

- **Ha Mesterházynek arra kellett válaszolnia bíróságon, hogy**
  - (a pályázati tevékenységgel, vagy az egyedi támogatási kérelmekkel kapcsolatban) volt-e hatásköre,
  - akkor egyenes választ adott.
- **Ha Mesterházynek arra kellett válaszolnia bíróságon, hogy**
  - volt-e olyan, hogy belenyúlt a szakmai döntésekbe, felülbírált azt/azokat akkor nem adott egyenes választ, mellébeszél.
  - A mellébeszélés ténye esetleg valószínűsítene, hogy el kívánja fedni az igazságot, ám még ez sem garantálná.
- **Ennyiből, a cikk alapján nem tudjuk eldönteni, hogy M. egyenesen válaszolt, és könnyen lehet, hogy nem hazudott, vagy mellébeszél, ami valószínűsíti, de nem garantálja, hogy jó oka volt mellébeszélni.**

Oldjuk is fel az ellentétet!

3.

- **A dilemma helyesen így nézne ki:**
- M. hazudott a hatáskört illetően, vagy nem hazudott, mert erről kérdezték és ezt válaszolta meg egyenesen, vagy nem erről kérdezték, és ekkor mellébeszél, vagy T. hazudott.

Diszjunktív szillogizmus

Ma moziba megyek vagy berúgok.
Nem megyek moziba.
Berúgok.

$$(A \vee B, \sim A \Rightarrow B)$$

- Hibás diszjunktív szillogizmus:

Ma moziba megyek vagy berúgok.
Moziba megyek.
Nem rúgok be.

$$(A \vee B, A \Rightarrow \sim B)$$

- Nem hiba, ha a „vagy” diszjunktíót fejez ki, nem alternációt.

Hamis dilemma

- Ha a felkínált dilemma nem egyértelműen A és $\sim A$ formájú, a dilemma lehet hamis
  - Def: Dilemmaként megfogalmazott, de a logikai teret nem tölti ki, mert
    1. Mindkét állítás lehet igaz vagy hamis egyszerre
    2. Egyik igazságának eldöntése nem jár a másik hamisságának belátásával
- Az $A \vee \sim A$ szerkezetű érvek is felhasználhatók retorikai célokra (lásd a konstruktív dilemmát az elemzett video-anyagban).

Hogyan bizonyítja, hogy M.-nek érdeke volt hazudni?

- 1.) Mesterházy saját pártszimpátiája alapján döntött közpénzek kifizetéséről olyan egyesületek részére, amelyek a segítségével elnyert támogatást magáncélokra elsikkasztották.
  - 2.) Ez politikailag bizonyosan elegendő lenne ahhoz, hogy Mesterházy kövesse Hagyót a már az MSZP számára is vállalhatatlan szocialista politikusok bővülő listáján.
- Ha elfogadjuk T. állítását igaznak, miszerint volt konkrét eset, hogy Mesterházy politikai államtitkárként azt mondta „ezt kivesszük, azt berakjuk”, bizonyítja-e szöveg, hogy Mesterházy saját pártszimpátiája alapján döntött közpénzek kifizetéséről?
  - Milyen érvelés az, amely szerint Mesterházynek követni kellene Hagyót a már az MSZP számára is vállalhatatlan szocialista politikusok bővülő listáján? Az érvelés hogyan viszonyítja M. esetét Hagyó esetéhez?

Értékelj az analógiát a jól ismert szempontrendszer alapján!

Egy embrió igazából nincs magasabb értelmi szinten, mint egy krumpli. Tehát ugyanúgy, ahogy krumplipürét készíthetünk, semmi morális akadálya az embriópürének sem, amelyet megfelelő ízesítés után ugyanolyan jóízűen el is fogyaszthatunk

Analógiás következtetés

■ Pozitív analógia

a,b,c,d egyaránt rendelkezik F, G, H, I tulajdonsággal
x rendelkezik G, H, I tulajdonsággal
x rendelkezik F tulajdonsággal

■ Negatív analógia

a,b,c,d egyaránt rendelkezik F, G, H, I tulajdonsággal
x nem rendelkezik G, H, I tulajdonsággal
x nem rendelkezik F tulajdonsággal sem

- Igazak a premisszák? **IGEN**
- A közös tulajdonságoknak fontosnak kell lenniük. **IGEN**
- Minél több ilyen, releváns tulajdonság annál jobb. **TÚL KEVÉS**
- Vannak-e releváns diszanalógiák? **IGEN – PL. Fejlődés**
- Az analógiás érvelés erősödik, ahogy a konklúzió gyengül. **ELÉG ERŐS A KONKLÚZIÓ (LEGALÁBB MEGENNI NEM KÉNE)**
- Az analógiás érvelés erősödik, ahogy a vizsgált tulajdonságok heterogenitása nő. **NEM HETEROGÉNEK A TULAJDONSÁGOK**

Hogyan értékeljük az analógiákat?

- Hány esetünk van? **1**
- Mennyire változóak a vizsgált esetek? **NEM**
- Hány közös tulajdonságuk van? **KEVÉS**
- Milyen relevánsok a közös tulajdonságok? **RELEVÁNS**
- Milyen számban vannak eltérő tulajdonságok? **NAGY**
- Milyen jelentősek az eltérő tulajdonságok? **ELÉG**
- Milyen szerény a konklúzió? **NEM TÚL SZERÉNY**

Ahol az analógiás következtetés előtérbe kerül...

■ Az összehasonlító elemzések (szakdoga, TDK stb.) helyből analógiás érvelések!

- Pld. 'Shakespeare komédiái mint szappanoperák. A *Sok húhó semmiért c.* drámája elemzése.
- Jellemző hiba, hogy
  - pozitív analógiára épülő elemzés csak a hasonlóságokat, míg
  - negatív analógiára épülő elemzés csak a különbségeket veszi figyelembe.
- A pozitív analógiára épülő összehasonlító elemzésnél helyből kérdés, hogy nincsenek-e figyelmen kívül hagyva releváns különbségek, míg a negatív analógiára épülő összehasonlító elemzésnél az, hogy nincsenek-e figyelmen kívül hagyva a releváns hasonlóságok?

-
- VÁLASZTHATÓ: HF5a1 vagy HF5a2.
  - HF5a1: Rekonstruáld a következő fólián olvasható analógiás érvelést!
    - Elemezd és értékeld az érvelő által felállított analógiát!
  - HF5a2: A saját, valamint az órai rekonstrukció fényében írd meg újra a Mesterházy cikket! Te hogyan érvelnél?
    - Ki lehet-e az eredeti K-ra futtatni? Egy másik, de szintén ütős K-ra lehet kifuttatni?
    - Érvelésed vegye figyelembe, hogy a rekon alapján mi tartható, mi erős, és mi nem?
    - Maradj olyan közel a szöveg fordulataihoz, kifejezéseihez, ahogy csak lehet!
    - Ha szükséges, változtass az infók adagolásának sorrendjén, az érvelés menetén!
  - • HF5b1: netes anyag: **5.3. (Analógia)** (<http://www.unimiskolc.hu/~bolantro/informalis/tartalom.html>)
  - • **iii. MT: Informális logika rész, Analógiák c. fejezet.**

2009.02.05.

49

Tárgyalástechnika

Hülye vagy, fiam?

Bármennyire is meglepő, az EP-választáson már föltűnt, újonnan alakult kis párt, az LMP jelenleg esélyesebbnek tűnik az MDF-nél a parlamenti választásokon.

Legutóbb például Borsodban sikerült megyei listát állítani, s akkor a párt vezetői úgy nyilatkoztak: ezt minden megyében meg tudják tenni (egy szerdai hír szerint a fővárosban is elegendő ajánlást szereztek ehhez), s onnan kezdve már csak a választói akaraton múlik, megszerzik-e a parlamentbe jutáshoz szükséges ötszázaléknyi szavazatot. Lesz rá esélyük, hiszen úgy tűnik, a népek valóban nyitottak a Lehet Más a Politika szlogenre, még ha pillanatnyilag elég zavarosnak is tűnik, hogy az LMP-től vajon mitől is lenne annyira más.

Mondandójuk éles, elegendő van a korrupcióból, lehet ezt másképp is csinálni, gazdasági filozófiájuk kissé balosan zavaros, az ökoszociális piacgazdaság hívszója meglehetősen értelmezhetetlen, ugyanakkor kétségtelen, hogy a zöldpolitika zászlóira tűzése vonzó lehet bizonyos körökben. De épp Borsodban? Hiszen abban a Borsodban sikerült listát állítaniuk, ahol a monokli gondolat és a szociális kártya bevezetésének ötlete megfogant.

Holott az LMP épp e kártya bevezetése ellen és a „roma közösségek integrációjáért” kampányolt! Ezzel jött volna össze a kellő számú cédula? Aligha.

Akkor talán mégiscsak lehet valami ebben az ökoszociális piacgazdaságban meg a zöldgondolatban? Bár azért arra elég nagy összegű fogadást lehetne kötni, hogy kevés olyan borsodi település van, ahol az ökoszociális szó vagy annak hallatán, hogy „hiszünk a sok lábon álló, decentralizált energiarendszerben”, ne néznének össze az emberek: hülye vagy, fiam?

Valamit nagyon kell tudnia az LMP-nek, hogy ebben a számukra oly testidegen környezetben is, ahol a kampánystartot követő egy hétben a Fidesz, a Jobbik és az MSZP azonnal letarolta a „piacot”, egy héttel a kopogatók leadási határideje előtt mégis listát tudott állítani. Ebből vagy az következik, hogy a borsodiak tömkelege gondolkodik másként a világról, mint ahogy ezt feltételezni lehetett, vagy az, hogy az LMP-t –az MDF-tel ellentétben – támogatja valamelyik nagy párt.

Az első feltételezés nem igazán életszerű, a második inkább. Az LMP ugyanis eddigi megnyilatkozásaiban kinosan ügyelt arra, hogy a Fideszt semmilyen formában ne sértse. Listavezetőjük, Schiffer András azt nyilatkozta, hogy „nem vagyunk ellenséges viszonyban azokkal, akikkel adott esetben alkudozni kellene kétfarmados ügyekben”, ami jelen esetben nem vonatkozhat másra, mint a Fideszre. És a Fidesznek sem árt egy hallgatag szövetséges.

Egyrészt, ha az LMP listát tud állítani, bizonyosan szavazatokat vesz el az MSZP-től. Másrészt, ha bejut a parlamentbe, amire, ha lesz elég területi listája, még lehet esélye, nem ártat, ha a Jobbik ellenében nem a baloldallal kell összefognia, hanem egy „szűz párttal”, amellyel talán lehet más a politika.

Ámbár az ott kezdődne, hogy nem nézzük hülyének egymást. (http://nol.hu/lap/allaspoint/20100311-hulye_vagy_fiam_)